

Alþingi
Erindi nr. P 135/1032
komudagur 11.1.2008

**Umsagnir fagdeildar félagsráðgjafa á fræðslu – og skólasviði (FFS) í
Félagsráðgjafafélags Íslands vegna frumvarpa til laga um leik – grunn
og framhaldsskóla. Janúar 2008.**

Inngangur

Á heildina lítið erum við ánægð með frumvörpin en viljum þó skerpa á fáeinum greinum og undirstrika nokkur atriði sem við teljum mikilvæg svo lögin standi og séu framkvæmanleg.

Við vekjum sérstaka athygli á því að félagsráðgjafar eru í mörgum stöðum námsráðgjafa í skólum landsins bæði á grunn – og framhaldsskólastigi. Þeir njóta þar ekki lögverndunar sinnar og á því þarf að verða breyting (sjá fylgiskjal). Sérfræðileyfi sem fræðslu – og skólafélagsráðgjafi er gefið út af heilbrigðisráðuneytinu en engin staða er merkt þessum aðilum innan skólakerfisins.

1. Flókið samfélag blasir við nemendum og rannsóknir benda til að aukning verði á fjölda nemenda sem koma inn í skólana með greiningar um geðraskanir, ofvirkni, misþroska og önnur frávík. Samfélagsmunstur þjóðarinnar hefur breyst gífurlega á síðustu árum og nemendur þurfa þjónustu til að fóta sig í því, nú fremur en nokkru sinni áður.
2. Fjölmennung er veruleiki í íslensku samfélagi sem þarf að mæta á faglegan hátt og móta úrræði sem duga til þess að lagasetningin nái fram að ganga á lýðræðislegan hátt gagnvart öllum þegnum samfélagsins.
3. Brottfall nemenda úr framhaldsskólum er dýrkeypt en flókið fyrirbæri sem oftar en ekki tengist persónulegum erfiðleikum þeirra. Til þess að draga raunhæft úr því þarf þjónustan að beinast í rétta átt og mótun úrræða þarf að byggja á raunverulegum orsökum brottfallsins.
4. Barnavernd og fyrirbyggjandi vinna með nemendum á öllum skólastigum er líkleg til að skila árangri í framtíðinni og til þess að mæta auknum þjónustukröfum þarf að skilgreina stöður fræðslu – og skólafélagsráðgjafa innan skólanna

Umsögn um frumvarp til laga um leikskóla. Þskj. 321 – 287 mál.

23.gr. Greinin fjallar um sérfræðinga í skólamálum. Þegar 2. gr. sömu laga, markmiðsgreinin, er höfð í huga þá þarf að okkar mati að tilgreina þjónustuaðila sem tengist skólunum beint og hefur þá fagþekkingu sem tryggir að markmiðum laganna í 2. gr. sé hægt að fullnægja. Fræðslu – og skólafélagsráðgjafi er sá aðili sem veitir þessa þjónustu á heildrænan hátt. Fyrirbyggjandi vinna sem unnin er á leikskólastigi fylgir barninu alla leið og því þarf að tryggja aðgengi að henni með því að gera sveitarstjórnnum skylt að ráða til sín þennan tilgreinda fagaðila.

Umsögn um frumvarp til laga um grunnskóla. Þskj. 319 – 285 mál.

2.gr. og 13. gr. Markmiðsgreinin kveður á um að tryggja farsælt skólastarf, almenna velferð og öryggi nemenda en 13. greinin um rétt nemenda. Til þess að nemendur njóti öryggis og bernsku sinnar þarf að tryggja fagaðila sem er sérfræðingur í að greina neikvæða umhverfiþætti og veita nemandanum persónulega ráðgjöf í erfiðum málum, foreldraráðgjöf og ekki síst að veita umsjónarkennurum handleiðslu í starfi. Fræðslu – og skólafélagsráðgjafar eru sérfræðingar í þessum tilteknu þáttum.

40.gr. Af framansögðu þá teljum við mikilvægt að fræðslu – og skólafélagsráðgjafar starfi innan skólanna alveg eins og námsráðgafar og skólaheilsugæsla. Barnavernd er yfirskrift þessara laga en fræðslu – og skólafélagsráðgjafar eru sérfræðingar á því sviði. Tilgreina þarf þá þá í þessari grein.

Rannsóknir benda til að nemendum sem koma inn í skólana með greiningar um geðrænan vanda, samskiptaerfiðleika, ofvirkni, misþroska og meðfylgjandi náms og hegðunarerfiðleika muni fjölga til muna (Dupper, 2003).

Dupper, D. R., (2003). *School Social Work, Skills and Interventions for Effective Practice*. New Jersey: Wiley

Umsögn um frumvarp til laga um framhaldsskóla. Þskj. 320 – 286 mál.

2.gr. Markmiðsgreinin tekur sérstaklega fram að framhaldsskólinn skuli stuðla að alhliða þroska allra nemenda og virkri þátttöku þeirra í lýðræðisþjóðfélagi. Seinna í sömu grein kemur fram að þeir skuli einnig efla siðferðisvitund, ábyrgðarkennd, víðsýni, frumkvæði, sjálfstraust og umburðarlyndi nemenda meðal annars.

Til þess að þetta nái fram að ganga þarf að tryggja þjónustu við nemendur sem er heildstæð og tekur á persónulegum hindrunum þeirra með faglegum hætti. Fræðslu – og skólafélagsráðgjafar eru fagaðilar sem vinna einmitt á þessum vettvangi og starfa nú þegar í fjölmörgum skólum undir heitinu námsráðgjafi (sjá fylgiskjal).

37.gr. Greinin fjallar um náms-og starfsráðgjöf en að okkar mati þarf að kveða á um fræðslu – og skólafélagsráðgjöf í þessari grein enda er tekið fram að nemendur eigi rétt á ráðgjöf er snertir persónuleg mál þeirra.

Persónuleg ráðgjöf við nemendur er gífurlega mikils virði og fyrirbyggjandi í eðli sínu þegar kemur að sjálfsvígshugmyndum, ofbeldi, einelti, einmanaleika, fjölmenningu og öðru því sem lýtur að því að vera fullgildur þegn í lýðræðisríki sem jafnframt á að hafa möguleika á að þroska hæfileika sína, lögum samkvæmt.

Fylgiskjal með umsögn: Ábending og ítrekun sem send var menntamálaráðherra í desember 2007.

10. janúar 2008

Guðrún H. Sederholm

umsagnaraðili FFS.

Ábending og ítrekun vegna frumvarps til laga um framhalds – grunn - og leikskóla frá Fagdeild félagsráðgjafa á skóla – og fræðslusviði.

Ítrekun út frá megináherslum í greinargerð sem send var menntamálaráðherra fyrir fund með honum þann 11. janúar 2006 en þar mættu fyrir hönd FFS: Sigrún Júlíusdóttir prófessor við HÍ, Guðrún H. Sederholm fræðslu – og skólafélagsráðgjafi og Valgerður Halldórsdóttir félagsráðgjafi.

Ábending og ítrekun um meginsjónarmið í álitsgerðum sem sendar voru endurskoðunarnefndum ráðuneytisins í júní og ágúst 2006.

Meginsjónarmið við frumvarpið.

Áratugum saman hafa félagsráðgjafar starfað við framhalds – og grunnskóla landsins undir starfsheitinu námsráðgjafi. Félagsráðgjöf er löggilt starfsheiti og fræðslu – og skólafélagsráðgjöf eru sérfræðiréttindi veitt frá heilbrigðisráðuneyti. Á fundi með menntamálaráðherra, Þorgerði Katrínu Gunnarsdóttur, þann 11. febrúar 2006 lögðu eftirtaldir félagsráðgjafar fram ýtarlega greinargerð um ofangreint; Guðrún Helga Sederholm, fræðslu – og skólafélagsráðgjafi, Sigrún Júlíusdóttir, prófessor í félagsráðgjöf við HÍ og Valgerður Halldórsdóttir, félagsráðgjafi. Ráðherra taldi þá réttlætismál að félagsráðgjafar nytu sinnar lögverndunar þar sem þeir starfa í skólum og lýsti vilja sínum til að svo mætti verða.

Í frumvarpinu er þeirra ekki getið sérstaklega og er það miður. Í álitsgerðum sem sendar voru ráðuneytinu og fylgt var eftir á fundum með nefndum í júní og ágúst 2006 kom skýrt fram að félagsráðgjafar byggja á áratuga reynslu innan skólakerfisins varðandi þá

þætti sem snúa að greiningu á persónulegum erfiðleikum nemenda, mótun hagnýtra úrræða og greiningu á umhverfisþáttum í skólanum sem stuðla að öryggi nemenda, samstarfi við foreldra, fjölmenningu, meðferð barnaverndamála og handleiðslu til kennara og skólastjórnenda auk annarra mikilvægra þátta í skólastarfinu.

Guðrún Helga Sederholm fræðslu – og skólafélagsráðgjafi samdi álitserðirnar fyrir hönd FFS og hafði til þess fullan stuðning enda byggir hún á áratuga reynslu af slíku starfi. Á það skal bent að hún var ráðin af Svavari Gestssyni, menntamálaráðherra, árið 1990 til þess að móta og þróa námsráðgjöf í grunnskólum landsins. Námsráðgjöf hafði ekki verið til í skólum fram að því. Hún þróaði fagið á einu og hálfu ári, í Ölduselsskóla, og skilaði skýrslu þar um. Eftir það voru námsráðgjafar ráðnir til starfa við grunnskóla landsins í 50% stöður árið eftir.

Árið 1997 skipaði Björn Bjarnason Guðrúnu Helgu Sederholm formann nefndar á vegum ráðuneytisins til þess að móta tillögur að eflingu náms – og starfsráðgjafar á öllum skólastigum. Nefndin skilaði skýrslu í október 1998. Í þeirri skýrslu var meginniðurstaðan sú að persónuleg ráðgjöf við nemendur hvíldi þyngst á námsráðgjöfum en þá skorti þekkingu og reynslu til að takast á við hana á þeim tíma. Lagt var til að stofnuð yrði miðstöð sérfræðiþjónustu til að greina og vinna með persónuleg mál nemenda.

Við viljum leggja áherslu á mikilvægi þess að þjónustan við nemendur eflist og styrkist í skólum landsins með nýjum frumvörpum og að tryggt sé að þeir sem starfa við ráðgjöf við nemendur njóti sinna starfsheita og lögverndunar. Að okkar mati er ekki tryggt að öryggi nemenda sé með besta móti, að þeir njóti bernsku sinnar og hæfileika nema þjónusta við þá beinist í átt að frekari sérhæfingu starfsliðs sem nýtur réttinda sinna. Við leggjum því til að í 37. grein frumvarpsins verði félagsráðgjafa getið eins og náms – og starfsráðgjafa. Einnig komi skýrt fram að skólastjórum sé heimilt að ráða skólafélagsráðgjafa í stöður sem áður hafa verið eyrnamerktar námsráðgjöfum.

10. desember 2007

Guðrún H. Sederholm